

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till omsorgsnämnden

Datum:
2025-09-01

Diarienummer:
OSN-2025-00350

Handläggare:
Hans Byström

Svar på initiativärende om politiska riktlinjer om LSS från Carolina Bringborn (M)

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden beslutar

1. **att** besvara initiativärendet med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Ett nämndinitiativ har väckts om att ta fram politiskt antagna riktlinjer för bedömning av insatser enligt LSS. Initiativet grundas i en upplevd brist på tydlighet och insyn i hur beslut fattas på delegation samt vilka dokument och principer som ligger till grund för besluten.

Förvaltningen har analyserat frågan och bedömer att införandet av politiska riktlinjer inte är en ändamålsenlig lösning.

Beredning

Ärendet har beretts av vård- och omsorgsförvaltningens avdelning för strategi och avtal, samt avdelning myndighet OSN.

Föredragning

LSS är en rättighetslagstiftning som bygger på att varje beslut ska grundas på en individuell behovsbedömning. Lagstiftningens syfte är att säkerställa goda levnadsvillkor och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Besluten ska alltid utgå från den enskildes behov och livssituation och får därför inte styras av generella begränsningar eller lokala normer.

Politiska riktlinjer för LSS-insatser riskerar att påverka denna princip på ett sätt som inte är förenligt med lagens intentioner. Erfarenheter från andra kommuner visar att riktlinjer, även när de varit avsedda som stöd, ofta fått en styrande funktion i praktiken. Länsstyrelsernas rapport *Riktlinjer – till hjälp eller stjälp?* (2007) samt Marie Cederschiölds högskolas rapport *Kommunala riktlinjer för LSS-insatser* (2024) visar samstämmigt att kommunala riktlinjer i många fall har innehållit generella begränsningar. Det har bland annat handlat om åldersgränser, maxnivåer för omfattning av insatser, eller geografiska avgränsningar. Sådana skrivningar har konstaterats stå i strid med LSS och har ökat risken för rättsosäkerhet.

Att LSS är en rättighetslagstiftning innebär att det inte – till skillnad mot exempelvis socialtjänstlagen – är upp till kommunerna att skapa en lokal tillämpning utifrån de särskilda förutsättningarna i närområdet. Utrymmet för politiska ställningstaganden kring vad en enskild kan ansöka om för stöd enligt LSS är därmed begränsat. Istället är avsikten att den som omfattas av LSS har rätt till de insatser som regleras där under de premisser som anges i lagen. Tillämpningen av regelverket är således avsedd att vara densamma oberoende av vilken del i landet den enskilde bor i.

Det finns inte heller något krav i lagstiftningen på att kommuner ska anta politiska riktlinjer för LSS. Det som däremot krävs är att kommunen har interna rutiner och ett ledningssystem som säkerställer en rättssäker handläggning. Myndigheten har kvalitetsledningssystem, som bland annat innehåller introduktionspaket för nyanställda handläggare. Handläggarna arbetar nära tillsammans och de har även stöd från teamledare, enhetschefer och kommunjurister vid behov. Handläggarna har tillgång till rättsdatabaser med juridisk information och många ärenden tas upp på obligatoriska ärendedragningar veckovis. Det finns även en etablerad struktur för insyn och uppföljning. Det finns således arbetssätt och rutiner som syftar till att höja kvaliteten i utredningarna och att säkerställa att de bedömningar som görs sker i enlighet med lagens intentioner och befintlig praxis för att på så sätt främja en rättsäker och rättvis bedömning i varje enskilt ärende. För den som är missnöjd med ett beslut finns därtill en möjlighet att få sin sak prövad i domstol.

Frågor som rör transparens och förståelse för beslutsgrunder kan hanteras genom utvecklade former för återrapportering och dialog med nämnden. Exempel på detta kan vara utbildningstillfällen i nämnd eller informationsärenden till individutskottet. Detta kan stärka nämndens insyn och bidra till ökad tydlighet.

Sammanfattningsvis visar både lagstiftningens konstruktion och erfarenheter från andra kommuner att politiska riktlinjer riskerar att inskränka den individuella prövning som LSS förutsätter. Det riskerar vidare att leda till rättsosäkerhet. Riktlinjer i sig förändrar inte heller frågan kring insyn och transparens. Förvaltningens bedömning är därför att det inte finns behov av att införa politiska riktlinjer. Frågan om tydlighet och insyn kan i stället hanteras inom ramen för förvaltningens ordinarie kvalitetsarbete och återrapportering till nämnden.

Ekonomiska konsekvenser

Ett beslut om att inte införa politiska riktlinjer innebär inga nya ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 1 september 2025
- Bilaga, Nämndinitiativ politiska riktlinjer LSS

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Nämndinitiativ**Politiska riktlinjer bedömning av insatser inom LSS**

Vi har vid flertalet möten både denna och föregående mandatperiod, lyft att informationen till nämndens ledamöter behöver bli bättre. Det gäller både vid nämndmöten och vid Individutskottets möten. Inte minst har det handlat om de ärenden som delegerats till förvaltningen att handlägga. Under en period fick nämnden mer information om dessa ärenden, men sällan på en så detaljerad nivå som hade varit nödvändig för att kunna avgöra om handläggning av ärenden sker i enlighet med nämndens riktlinjer, styrdokument och lagstiftning. Det har heller inte varit tillräckligt tydligt på vilka grunder beslut på delegation fattas, vilka styrdokument och domar som förvaltningen använder sig av och hur dessa rangordnas eller för den delen vilken vägledning som erbjuds den som är nyanställd handläggare.

Mot bakgrund av att vi inte upplever att vi har fått gehör för vår vilja om en större tydlighet och transparens anser vi att Omsorgsnämnden ska ta fram politiska riktlinjer för bedömningen av LSS-insatser. Riktlinjer för bedömning av LSS-insatser finns enligt en rapport från Marie Cederschiölds högskola i 65 procent av alla kommuner i Sverige. Vi ser att riktlinjerna i Omsorgsnämnden i Uppsala åtminstone ska ta hänsyn till relevanta styrdokument och praxisdomar, vara möjliga att ändra i och med ny lagstiftning eller ny praxis samt ta hänsyn till vilka politiska prioriteringar som ska vara styrande där så är lämpligt.

Yrkande: Att Omsorgsnämnden i Uppsala kommun tar fram politiska riktlinjer för handläggningen av ärenden inom LSS.

Carolina Bringborn (m)

Anna Wetterbom (c)

Evelina Solem (kd)